

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า มนุษย์หรือสิ่งมีชีวิตที่สามารถจะดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปกติสุข จำเป็นจะต้องอาศัยปัจจัยสี่ ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย ซึ่งอาหารมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดในการดำรงชีวิต

อาหารท้องถิ่นเป็นภูมิปัญญาอย่างหนึ่ง อันเป็นปัจจัยหลักในการดำเนินชีวิตและแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรม อาหารท้องถิ่นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีวัฒนธรรมในการปรุงอาหารที่แตกต่างกันไป ที่ผ่านมาอาหารท้องถิ่นตราดสร้างความแตกต่างให้กับคนที่มาเยี่ยมเยือนจังหวัดตราดเป็นอย่างมาก

จังหวัดตราดเป็นจังหวัดที่ขึ้นชื่อในด้านความอร่อยของอาหารท้องถิ่น ทั้งอาหารคาว อาหารหวานและผลไม้มาเป็นเวลาช้านาน อาหารท้องถิ่นที่มีชื่อเสียงเพราะเป็นอาหารที่ทำง่ายและมีรสชาติอร่อย สามารถทำรับประทานกันในครอบครัวและเป็นอาหารที่บริโภคกันอยู่เป็นประจำ ได้แก่ หมูชะมวง ข้าวเหนียวน้ำจิ้ม ขนมน้ำมันคุด และแกงป่า เป็นต้น นอกจากนี้จะเป็นอาหารท้องถิ่นที่ได้รับความนิยมในระดับชุมชนแล้ว ในอีกแง่มุมหนึ่งถือได้ว่าเป็นสินค้าที่นักบริโภคทั้งหลายรู้จัก อีกทั้งเดินทางมารับประทานเมื่อมีโอกาสอยู่เป็นประจำ (ของดีเมืองตราด. ออนไลน์. 2559)

แต่ในปัจจุบันนี้อาหารท้องถิ่นของจังหวัดตราดได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบอย่างหลากหลาย มีการนำวัตถุดิบใหม่มาใช้ในการทำอาหาร รวมทั้งการปรับรสชาติแบบดั้งเดิมออกไป โดยมีอาหารประเภทผัด ทอด มากขึ้น มีการปรุงรสโดยใช้ผงชูรสเข้ามาผสม ทำให้คนรุ่นใหม่ไม่รู้จักอาหารตามประเพณีท้องถิ่นดั้งเดิม แต่หันไปนิยมอาหารตามกระแสคนรุ่นใหม่ เช่น อาหารจานด่วนของภาคอื่นๆ อาหารผัด อาหารทอด ซึ่งเป็นอาหารที่มีไขมันมากและการปนเปื้อนสารต่างๆในกระบวนการผลิต (เพ็ญศรี มั่นคง. สัมภาษณ์. 2559)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้เห็นความสำคัญของอาหารท้องถิ่น เนื่องจากในปัจจุบันคนไทยเริ่มตื่นตัวและห่วงใยสุขภาพของตนเองมากขึ้น จึงให้ความสนใจกับอาหารที่บริโภคจากพืชผักท้องถิ่น เริ่มเข้ามามีบทบาทในกลุ่มคนที่มีการศึกษาและมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี เพราะมีความเข้าใจในคุณประโยชน์ของพืชผักท้องถิ่น ในด้านการป้องกันโรค และมีความปลอดภัยจากสารพิษตกค้างต่างๆ และในขณะที่ภาวะเศรษฐกิจของประเทศกำลังมีปัญหา คนไทยทุกคนย่อมได้รับผลกระทบนี้ จึงควรหันกลับมามองอาหารและพืชผักที่เคยเห็น เคยมีในอดีต และช่วยฟื้นฟูให้พืชผักเหล่านั้นกลับมาเป็นอาหารหลักในชีวิตประจำวัน เปลี่ยนนิสัยการบริโภคจากอาหารชนิดเร่งด่วนเป็นอาหารท้องถิ่นที่เคยบริโภคแต่ครั้งอดีต (เพ็ญศรี มั่นคง. สัมภาษณ์. 2559)

จากการสำรวจเบื้องต้น พบว่า จังหวัดตราด ได้พัฒนาอาหารท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นเป็นของตนเอง เช่น แกงป่า หมูชะมวง เป็นต้น และอาหารท้องถิ่นดังกล่าว มีคุณค่าทางภูมิปัญญาทางด้านโภชนาการด้านสุนทรีย์ และทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งความโดดเด่นดังกล่าวเป็นที่ประจักษ์แก่สาธารณชนที่เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวอย่างแพร่หลาย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเกิดแนวคิดและแรงบันดาลใจที่จะพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาอาหารท้องถิ่นในจังหวัดตราด เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์ความมั่นคงทางอาหารและนำมาใช้ต่อชุมชนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคมของจังหวัดตราดในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้พบในเบื้องต้นว่า อาหารท้องถิ่นในจังหวัดตราดมีความแตกต่างกันอยู่บ้างตามภูมิปัญญาท้องถิ่นของบรรพบุรุษที่ถ่ายทอดกันต่อๆ มา ภายใต้อิทธิพลทางวัฒนธรรมและความหลากหลายทางกลุ่มชาติพันธุ์ ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาเรื่องความนิยมอาหารท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดตราด โดยมุ่งที่จะตอบปัญหาวิจัยหลักว่า ประชาชนในจังหวัดตราดมีความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นตราดอยู่ในระดับใด และปัจจัยใดที่มีผลต่อความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดตราด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดตราด
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดตราด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการศึกษาระดับความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดตราด สามารถช่วยสะสมหรือเพิ่มพูนองค์ความรู้เกี่ยวกับสาขาวิชาอาหารศึกษา โดยเฉพาะอาหารศึกษาในท้องถิ่น
2. ผลการศึกษามีผลต่อความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดตราด สามารถเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่ออนุรักษ์อาหารท้องถิ่น

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะแบ่งขอบเขตของการศึกษาเป็น 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตในด้านเนื้อหาของการวิจัย

ขอบเขตในเนื้อหาของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะอาหารท้องถิ่นที่ยังมีขายในท้องตลาดของจังหวัดตราด เนื่องจากอาหารท้องถิ่นมีความหลากหลาย และยังไม่มีผู้ใดรวบรวมไว้อย่างครบถ้วน ผู้วิจัยจึงกำหนดอาหารเป็นเฉพาะอาหารท้องถิ่นที่ยังมีจำหน่ายในท้องตลาดของจังหวัดตราด

2. ขอบเขตในด้านประชากรของการวิจัย

งานศึกษานี้ใช้ประชากรในการศึกษาจากประชากรที่มีสิทธิ์เลือกตั้งใน ตำบลท่าพริก อำเภอเมือง และตำบลไม้รูด อำเภอกลองใหญ่ จังหวัดตราด ซึ่งทั้งสองพื้นที่จะเป็นกรณีศึกษาในฐานะตัวแทนของจังหวัดตราด อันมีสภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่แตกต่างกัน

3. ขอบเขตในด้านพื้นที่ของการวิจัย

ผู้วิจัยใช้พื้นที่การศึกษาคือ อำเภอเมืองและอำเภอกลองใหญ่ จังหวัดตราด เป็นหน่วยวิเคราะห์

4. ขอบเขตในด้านช่วงเวลาของการศึกษา

งานวิจัยนี้เริ่มทำการศึกษาดังแต่เดือนมิถุนายน – กันยายน พ.ศ. 2559

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดนิยามศัพท์ไว้ดังนี้

อาหารท้องถิ่น หมายถึง อาหารที่ยังมีขายในท้องตลาดของจังหวัดตราด เนื่องจากอาหารท้องถิ่นมีความหลากหลาย และยังไม่มีผู้ใดรวบรวมไว้อย่างครบถ้วน ผู้วิจัยจึงกำหนดอาหารเป็นเฉพาะอาหารท้องถิ่นที่ยังมีจำหน่ายในท้องตลาดของจังหวัดตราด

ความเคยชินในการบริโภค หมายถึง ความคุ้นเคยในการบริโภคอาหารท้องถิ่นตราด

ความนิยมในการบริโภคอาหาร หมายถึง ความชอบในการบริโภคอาหารท้องถิ่นตราด

ความพึงพอใจในรสชาติอาหาร หมายถึง ความรู้สึกในทางบวกที่มีต่อรสชาติอาหารท้องถิ่น

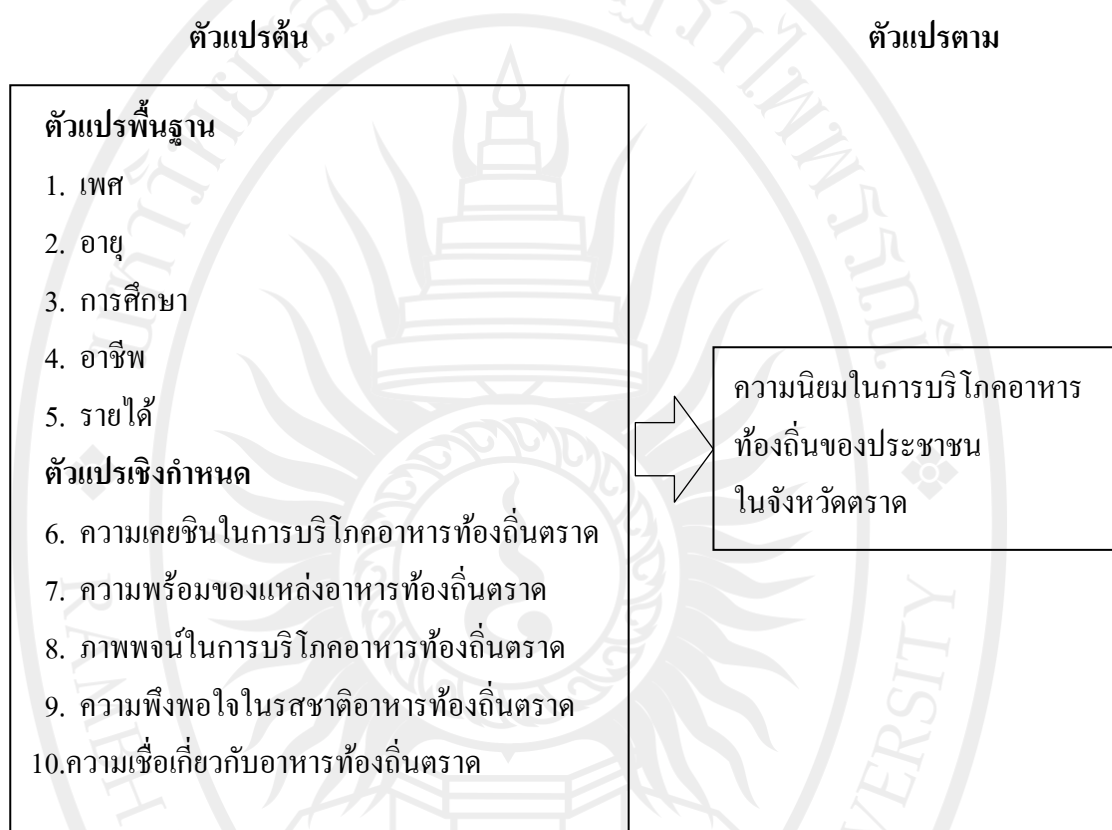
ตราด

ความพร้อมของแหล่งอาหาร หมายถึง ความพร้อมของแหล่งจำหน่ายอาหารท้องถิ่นตราด

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการสำรวจองค์ความรู้ทั้งทางด้านแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาสามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการวิจัยซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม โดยตัวแปรตาม ได้แก่ ความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดตราด ส่วนตัวแปรต้นประกอบด้วยตัวแปร 10 ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ความเคยชินในการบริโภค ความพร้อมของแหล่งอาหาร ภาพพจน์ในการบริโภค และความพึงพอใจในรสชาติอาหาร และความเชื่อเกี่ยวกับอาหารท้องถิ่น ซึ่งปัจจัยทั้ง 10 ปัจจัย มีผลต่อความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดตราด มากน้อยต่างกันตามบริบทของสังคม ชุมชน ท้องถิ่นนั้น ๆ

สมมติฐานการวิจัย

จากกรอบแนวคิดการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถกำหนดสมมติฐานได้ว่า

1. ความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดตราดแตกต่างกันตามเพศ
2. ความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดตราดแตกต่างกันตามอายุ
3. ความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดตราดแตกต่างกันตามการศึกษา
4. ความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดตราดแตกต่างกันตามอาชีพ
5. ความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดตราดแตกต่างกันตามรายได้
6. ความเคยชินในการบริโภคมีผลต่อความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดตราด
7. ความพร้อมของแหล่งอาหารมีผลต่อความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดตราด
8. ภาพพจน์ในการบริโภคมีผลต่อความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดตราด
9. ความพึงพอใจในรสชาติอาหารมีผลต่อความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดตราด
10. ความเชื่อเกี่ยวกับอาหารท้องถิ่นมีผลต่อความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดตราด

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี